

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi poli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 gld. 60 kr., za pol leta 1 gld. 80 kr., za četrt leta 80 kr. pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gld. 20 kr., za pol leta 2 gld. 20 kr., za četrt leta 1 gld. 15 kr.

V Ljubljani v sredo 14. junija 1871.

O b s e g: Našim bčelarjem. — Kako murve obrezavati. — Imenik gospodarjev, ki so pri letošnji delitvi premij za lepo govejo živino na Kranjskem bili počasteni. (Dalje.) — Posilne delalnice. — Kako primerno pripravljati gluhoneme za sprejem v kako gluhonemnico. (Dalje.) — Telovadno in boriteljsko imenoslovje. (Dalje.) — Poročilo o XXI. skupščini Matičinega odbora 31. maja. (Dalje.) — Slovstvo. — Iz govorniških vāj. — Dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Našim bčelarjem.

Ljubljanski trgovec gosp. Miha Pakič poskrbuje bčelne panove, ktere je po večletnih skušnjah in učnih bukvah Dzirzonovih osnoval fajmošter gosp. Luka Porenta v Bohinji.

Že se taki panovi s premakljivimi lestvicami razpošiljajo po vsem Slovenskem in kmetijska družba dalmatinska jih je že tudi prejela za subvencijske v srečno skušnjo.

Bčelarji! v kratkem bode razveseljeni z novo knjižico, ki v domači prijazni besedi bode potrebni poduk dajala o teh novoslovenskih panjovih.

Ali bode naša kmetijska družba res oskrbela bčelarsk zbor? *)

Ž.

Kako murve obrezavati.

Spisal Rihard Dolenc.

Marsikdo se bode morebiti temu napisu posmejal, češ, ta nas hoče obrezovanje murv še le zdaj učiti, ker se vendar že toliko let pečamo s svilorejo, toraj tudi z obrezovanjem murv!

Res je to; al drznem se vendar vprašati: je li pri nas navadno obrezovanje tudi pravo? — Kdor boljšega ne pozná, odgovoril bo naravnost: da; jaz pa odločno odgovarjam: ne.

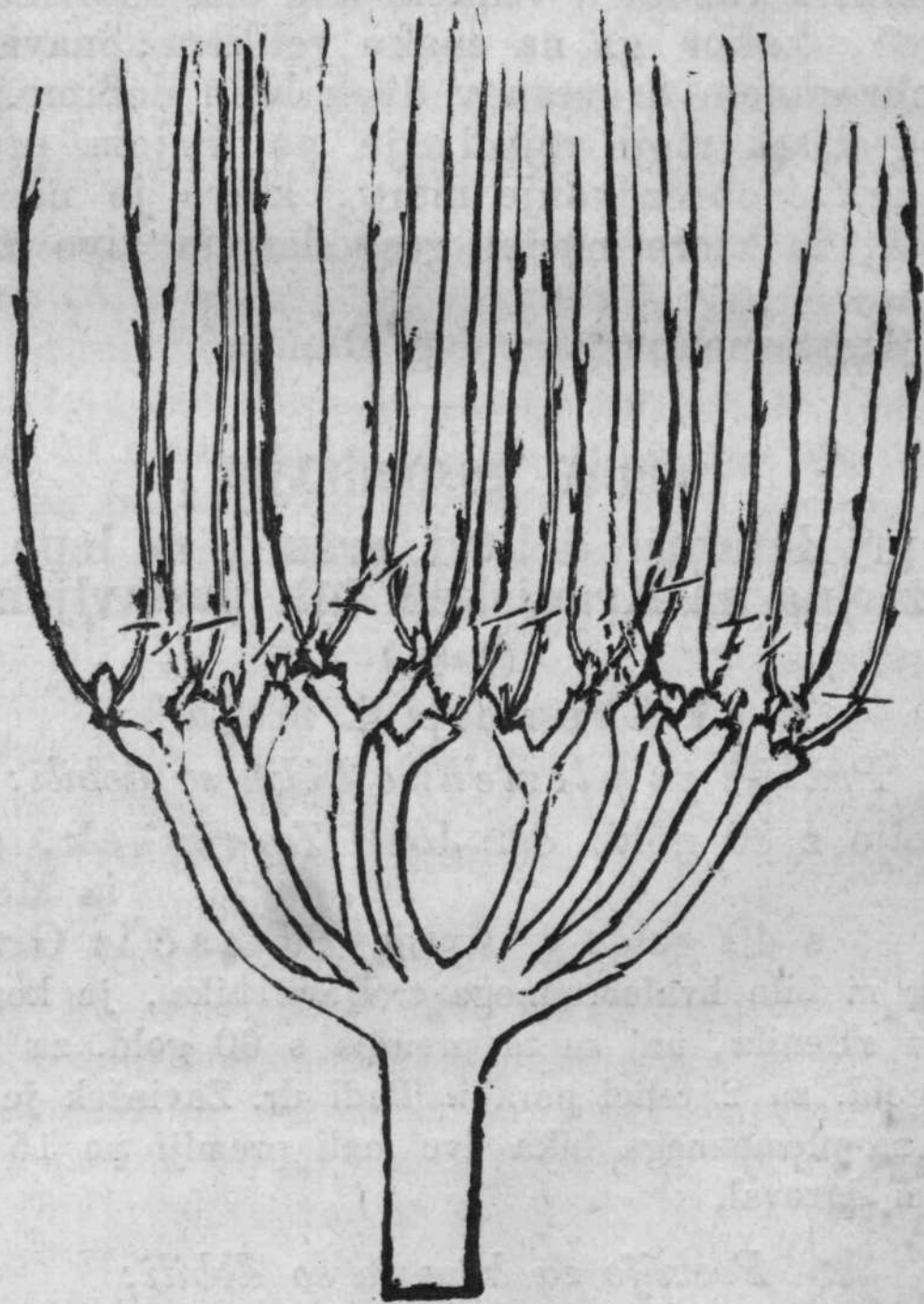
Navadno, popolnoma napačno obrezovanje murv imel sem obilo priliko opazovati v goriški okolici, kjer je, kakor je znano, sviloreja jako razširjena, in kjer sem celih 6 let preživel. S pravim obrezovanjem sem se pa še le v Klosterneuburgu (blizu Dunaja) seznanil, tedaj v kraji od Italije, kjer murve izgledno obrezujejo, jako oddaljenem.

Človek bi se moral temu čuditi ter prašati: kako to, da bi móglo vendar naše obrezovanje slabo biti, vsaj smo vendar tako rekoč na pragu Italije? — Da, na pragu smo, al pravega obrezovanja se vendar nismo naučili. Med tem, ko Italijan na izrejo in obrezovanje

*) Nam še nič ni znano o njem; jako koristen pa bi gotovo bil. To željo bi morala kaka kmetijska podružnica sprožiti, ki je za bčelorejo posebno zavzeta in načrt tacega zborovanja centralnemu odboru v Ljubljano v prevdarek in sklep poslati. Vsaj so podružnice velike žile, ki naj bi iz srca (centralnega odbora) vodile dobro kri po deželi, pa mu jo tudi dopeljevale; kajti centralni odbor ne more se šopiriti za „previdnost“, ki edina ima za vse skrbeti. Vred.

svojih murv največjo marljivost obrača, se to pri nas jako zanikrno vrši.

Italijan pred vsem na to pazi, da svojim še mladim, visoko debelnatim murvam, s pazljivim izrezovanjem in skrajševanjem vejic pravo kronino obliko podeli. (Ta režnja se mora v jeseni ali pa zgodaj na spomlad, ko še murve niso sočne, izpeljati). Najlepša, in gotovo tudi najboljša oblika, je oblika kotla, kakoršno nam dodana podoba predočuje.

Ta oblika dovoli, da se notranje mladike ravno tako krepko razvijajo kakor vnanje, kajti prostora in zraka imajo dovolj. Pa tudi za obrezovanje je jako prilična; obrezovalec zleze namreč v sredo, in od tod doseže lahko vse vejice.

Zadobi enkrat drevo pravo obliko, kar se v kakih 3—4 letih doseže, potem še le se sme s pravim obrezovanjem, da od nje dobiva perje, pričeti, ktero se tako-le vrši:

Na vsaki veji najdemo spomladi mladike (6, 8 in še več), ktere so v preteklem letu vzrastle. Polovica vseh mladik se mora zgodaj, ko še niso sočne, na dve očesi na tako imenovane palce (Zapfen) skrajšati; druga polovica se pusti pri miru. (Glej podobo.)

Kedar se zbudí zopet rast, takrat zaženejo očesa ostalih mladik, kakor tudi ona na palcih, zelene vejice. Zdaj ni treba družega, kakor ostale neskrajšane mladike gladko odrezati, tako, da ostanejo samo palci s svojimi vejicami na drevesu. Z odrezanimi mladikami se potem krmijo (futrajo) sviloprejkje. Tako izpeljano obrezovanje se potem vsako leto ponovi.

Ako primerjamo to obrezovanje z navadnim, pri katerem se vsako drugo leto vse mladike popolnoma odrežejo, vidimo, da je v vsakem obziru koristnejše.

Prvič se pusti tako drevesu dosti perja, katero, kakor znano, rastlinam živalskim pljučem enako službo opravlja; po perji namreč dišejo rastline.

Drugič ni rast skrajšana, ker na palcih ostale vejice rastejo brez ovire naprej. Da! one rastejo še veliko krepkejše, kajti ves sok, ki bi imel v odrezane mladike iti, se zlije v nje. Oboje je jako važno. Ne-prestrižena rast in obilnost soka storite, da dosežejo mladike palcev malokdajšnjo velikost; in ako je tudi svet, v katerem drevo raste, sam po sebi slab. V dokaz naj omenim, da stoji v trtnici (Rebschule) tukajšnje vino- in sadjerejske šole kakih 200 osem let starih murv; njih mladike so sploh 6—8 čevljev dolge, in to v svetu, kateri iz golj naplavljenega peska obstoji. Kakošne mladike pa da z navadnim obrezovanjem dosežemo, ni mi treba pripovedovati; vsaj jih vsak dobro pozna.

Tretjič se po tem načinu murve vsako leto obrezavajo, in dasiravno pride le polovica mladik v pravo rabo, izraste vendar v vsakem letu čez polovico tistega perja več, kakor ga na enako velikem, navadno nerodno obrezanem drevesu v dveh letih dobimo.

To, dragi moji rojaci, je po mojem prevdarku edino pravo obrezovanje murv, katero je na Laškem v navadi, in katero našim gospodarjem živo živo priporočam.

Iz Klosterneuburga poleg Dunaja.

Imenik gospodarjev,

ki so pri letošnji delitvi premij za lepo govejo živino na Kranjskem bili poslavljani.

(Dalje.)

V Črnomlju 4. maja.

Premije za plemenne bike so dobili:

1. premijo z 80 gold. dr. Jožef Zavinšek, grajščak iz Metlike,
2. „ s 40 gold. g. Anton Homač iz Gradaca.

Ker ni bilo hvalevrednega tretjega bika, je komisija izvanredno sklenila, naj se ta premija s 60 gold. za 2 premiji po 30 gold. za 2 telici porabi. Tudi dr. Zavinšek je od svoje premije za plemennega bika dve mali premiji po 15 gold. za dve telici daroval.

Premije za krave so dobili:

1. premijo s 50 gold. g. Janez Blut iz Kloštra pri Gradacu,
2. „ s 40 gold. g. France Dovgan iz Črnomlja.

Prva premija je bila kravi gosp. Antona Homača pri-sojena, katero je pa blagodušno najlepši za njegovo kravo pre-pustil, namreč gosp. Janeza Bluta.

Očitno pohvaljene so bile krave:

gospoda Antona Barta, grajščinskega oskrbnika iz Poljan,

- „ Antona Prosenika iz Metlike,
- „ Andreja Stonič-a, župana v Črnomlju,
- „ Franca Adam-a iz Telečjega Vrha,
- „ Jakoba Šopiča iz Gradaca,
- „ Ivana Vukšiniča iz Rozalnice,

Premije za telice so dobili:

1. premijo s 40 gold. g. Anton Homač iz Gradaca; ker pa gosp. Homač ni hotel denarja vzeti, je bila premija priznana najlepši telici za njegovo gospoda Ignacija Premer-ja iz Primosteka.
2. premijo s 30 gold. g. Jožef Rožič iz Rožičevega Vrha,
3. premijo s 30 gold. Janez Slanec iz Vrčič.

Mesto tretje premije za bike sta dobila premije za telice:

- s 30 gold. Jožef Štrucelj iz Gribelj, in
- s 30 gold. Mihael Jelenič iz Butaroga.

Premije od gosp. dr. Zavinškega darovane po 15 gold. sta dobila:

gospodar Anton Mavrič iz Metlike, in

„ Nikolaj Uraničar iz Rozalnice.

Očitno pohvaljene so bile telice:

iz Kropške grajščine,
gospé Zofije Haringove iz Črnomlja,
gospodarja Janeza Balkovca iz Hrasta.

(Konec prihodnjič.)

Podučne stvari.

Posilne delalnice.

Kaj je posilna delalnica, bo še marsikteremu neznano, in vendar ima Kranjska dežela svojo že več let, in druge dežele so spoznavše korist te ustanove, na pr. Štajarska, si tudi napravile svoje lastne posilne delalnice.

Postava za Kranjsko dne 15. julija 1870. l. (dež. zakonik št. 24) odločuje, kdo se sme oddati v posilno delalnico in po kateri poti.

Namen te ustanove je zanikerne in lene ali pa sicer ljudem nevarne in škodljive za delo pa zmožne ljudi privaditi k delu, zmernosti, pokorščini, bogabojčnosti, tako, da bi si mogli tudi v prostosti pošteno kruh služiti. Odločeno je, da se sme človek v ta namen od 6 mesecev do 2 let, in ako bi tudi v tem času ne pokazal, da misli postati pošten in delaven človek, pripreti tudi 3 leta.

Navadna opravila v delalnici so pa tkavska, čevljarska, krojaška in mizarska dela. Kdor je za taka dela nezmožen ali pa že prestar, da bi se jih privadil, mora pa presti, prejo viti, delati škatljice za žveplenke in druga lahka opravila. Mladi ljudje se pa morajo učiti kterege teh rokodelstev; imajo tudi vsaki dan šolo, kjer se uče krščanski nauk, brati, pisati in računati. Trikrat na teden se vsi drugi podučujejo v krščanskem nauku, vsaki dan so pri sv. maši, v nedeljo in praznikih pri pridigi, in ob sobotah in nedeljah popoldne pri večernicah.

Da so posilne delalnice človeški družbi zelo koristne, je gotovo; kajti ljudje, ki so zarad razuzdanega, pohujšljivega življenja, zarad lenobe ali hudo-delstev posamesnim ljudem in celim občinam v veliko nadlego in škodo, in se pasejo le od žuljev poštenih in delavnih ljudi, smejo se dati v delalnico in tako odtegniti daljšemu, morebiti še hujšemu ravnanju, in to z blagim namenom, da se poboljšani vrnejo zopet nazaj.

Tožba sosebno kmečkega stanú na deželi in samotah je splošna zopor nadležne, silne berače, rokovače in cigane, ki so pri zdravih udih iz gole lenobe vsem huda šiba in katerih se kmet boji kot ognja, pa se jih ne more ubraniti ne z lepa ne z grda; ravno tako se nahajajo ljudje, ki nimajo nič in ne delajo